

Minervaskolan i Umeå AB
Nygatan 47
903 30 Umeå

2009-12-18
1 (11)
Dnr: 40-2009:1745

Rektor vid Minervaskolan
Nygatan 47
903 30 Umeå

Kvalitetsgranskning av arbetet vid trakasserier och kränkande behandling vid den fristående skolan Minervaskolan i Umeå kommun

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete vid trakasserier och kränkande behandling under höstterminen 2009. Granskningen av den fristående skolan Minervaskolan belägen i Umeå kommun ingår i detta projekt.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/kvalitetsgranskning/).

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges ökade förutsättningar för att genomföra förbättringar.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt mot huvudmän och/eller skolor. Dessa granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

De styrdokument som gäller för svenskt utbildningsväsen stadgar nolltolerans mot att barn, elever och studerande utsätts för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier.

Trots kravet på nolltolerans visar olika undersökningar, samt erfarenheter från den regelbundna tillsynen och från enskilda anmälningsärenden, att det inte är ovanligt att barn och elever blir utsatta för kränkande behandling och/eller trakasserade i svensk skola.

Skolinspektionen har därför valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning mot skolornas arbete vid trakasserier och kränkande behandling. Syftet med granskningen är att bidra till att förhindra förekomsten av trakasserier och kränkande behandling vid de granskade skolorna. Totalt har 50 skolor granskats i landet.

Kravet på skolorna att bedriva ett effektivt förebyggande, förhindrande och åtgärdande arbete understryks och konkretiseras i granskningen. Skolinspektionen avser därmed

bidra till att öka de granskade skolornas kunskap om vilket arbete som krävs för att förebygga och förhindra att kränkande behandlingar och trakasserier uppstår.

Granskningens resultat ska spridas till skolor och huvudmän som inte ingår i projektet. Resultaten kan därmed utgöra ett underlag för ett förbättringsarbete i hela landet.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en övergripande rapport, dels i rapporter med bedömningar för varje granskad skola. Där tar Skolinspektionen ställning till om skolan uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit ansvarar skolans huvudman för att åtgärder vidtas.

Minervaskolan har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av dokument från skolan samt av information som samlats in vid besök på skolan den 14-15 oktober. I skolan genomfördes samtal med ett urval av personal och elever samt med skolledning och elevhälsoteam. Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Huvudmannen för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Minervaskolan skola har experten Stig Norberg och utredaren Ulf Pantzare varit.

Fråge-/granskningsområden

Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever upphörde att gälla den 1 januari 2009. Idag finns bestämmelserna istället i två lagar, dels i 14 a kap. skollagen, dels i diskrimineringslagen.

14 a kap. skollagen innehåller bestämmelser som har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. Med kränkande behandling avses ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det är Skolinspektionen som har tillsynen över att 14 a kap. skollagen följs.

Diskrimineringslagen innehåller bl.a. bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering av barn och elever. Med diskriminering avses direkt och indirekt diskriminering, instruktioner att diskriminera samt trakasserier och sexuella trakasserier. Med trakasserier avses ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Med sexuella trakasserier avses ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Diskrimineringsombudsmannen ska utöva tillsynen över att diskrimineringslagen följs.

14 a kap. skollagen och diskrimineringslagen innehåller bestämmelser som ålägger huvudmannen att vidta aktiva åtgärder bl.a. i form av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling respektive trakasserier samt skyldighet att utreda och

vidta åtgärder vid kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling respektive trakasserier.

Skolinspektionen har med utgångspunkt i 14 a kap. skollagen utifrån forskning, utvärdering och beprövad erfarenhet granskat det arbete som bedrivs i skolorna inom tre frågeområden.

1. Fungerar skolans systematiskt förebyggande arbete för att motverka trakasserier och kränkande behandling av barn och elever?

- *Fungerar skolans rutiner för att upptäcka kränkningar och trakasserier?*

Inom detta frågeområde har skolans arbete med att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling och trakasserier granskats. En viktig komponent i detta arbete är att utifrån en kartläggning av skolans behov upprätta plan mot kränkande behandling och likabehandlingsplan. Granskningen har också undersökt om skolan arbetar för att vara en social gemenskap. Vidare har det undersökts om skolan har rutiner för att upptäcka kränkningar och trakasserier.

2. Har skolan ett normkritiskt förhållningssätt?

Inom frågeområdet har granskats om personal sinsemellan och tillsammans med elever återkommande reflekterar över sitt egna förhållningssätt, värderingar och normer samt den betydelse dessa kan ha för att kränkningar och trakasserier kan uppstå.

3. Fungerar skolans rutiner så att kränkningar och trakasserier upphör när det blivit känt att ett barn eller elev blivit kränkt och trakasserat?

- *Använder skolan program utifrån forskning och/eller beprövad erfarenhet i sitt arbete mot trakasserier och kränkningar?*

Inom frågeområdet har det undersökts om skolan har rutiner för att tillse att kränkningar och trakasserier omedelbart upphör då de kommer till personalens kännedom. Vidare har det granskats vilka rutiner skolan har i fall då personal utsätter elever för trakasserier eller kränkande behandling. Om skolan använder sig av program/programkomponenter utifrån forskning och/eller beprövad erfarenhet har undersökts. Skolinspektionen har också undersökt om skolan analyserar orsaker till olika fall av kränkningar och trakasserier.

Beskrivning av besökt skola

Minervaskolan i Umeå är en fristående skola belägen i centrala Umeå. Utbildningen i skolan omfattar förskoleklass och grundskolans årskurser 1–9. Huvudman för skolan är Minervaskolan i Umeå AB. I bolaget ingår även Minervagymnasium. Skolan startades 1999 och har i dag ca 560 elever och 60 anställda.

Skolinspektionens iakttagelser

Årlig plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen¹ ska huvudmannen se till att en årlig plan mot kränkande behandling upprättas. På motsvarande sätt stadgar diskrimineringslagen² att en likabehandlingsplan ska upprättas varje år. Det finns inget som hindrar att verksamheten respektive skolan för samman den årliga planen mot kränkande behandling med likabehandlingsplanen till ett dokument. Den årliga planen mot kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Enligt Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling³ bör planen bland annat innehålla de slutsatser som kan dras av kartläggningarna om situationen i verksamheten, konkreta mål för och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt en ansvarsfördelning för detta. Vidare anges att planen bör innehålla tydliga rutiner för akuta och uppföljande åtgärder avseende inträffade fall av kränkande behandling och hur dessa ska dokumenteras. Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling⁴ ska planerna upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller.

Vid skolan finns en aktuell likabehandlingsplan. Denna innehåller dock ett antal brister. Åtgärder under året finns inte planerade med grund i en genomförd nulägesanalys. Den aktuella planen är inte upprättad tillsammans med eleverna och tydliga rutiner då vuxna utsätter elever för kränkande behandling finns inte med i planen. Även uppföljningsrutiner efter kränkande behandling saknas, likväl som uppföljning av föregående års plan. Dessa brister är de samma som tidigare påpekats kring Minervaskolans likabehandlingsplan under den tid då Skolverket utgjorde tillsynsmyndighet. Bristerna kvarstår således.

Vid samtal med personal och elever framkommer dock att planen är känd och förankrad på skolan. Ansvarsfördelningen då det gäller incidenter mellan elever är tydliggjord mellan personal och rektor.

Skolans likabehandlingsplan måste utvecklas då den inte uppfyller de krav som ställs i 14 a kap. skollagen på en årlig plan mot kränkande behandling.

¹ 14 a kap. 8 § skollagen (1985:1100)

² 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567)

³ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38)

⁴ 2 § förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling

Förebyggande och förhindrande arbete

Enligt skollagen⁵ ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Vidare ska huvudmannen, enligt skollagen⁶, se till att det vidtas åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Enligt läroplanen⁷ ska alla som arbetar i skolan medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen. Vidare ska skolan sträva efter att varje elev tar ett personligt ansvar för sin arbetsmiljö och successivt utövar ett allt större inflytande över det inre arbetet i skolan.

Vid skolan bedrivs ett tydligt arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling på flera olika sätt. Eleverna får reflektera kring egna värderingar och skolan genomför ett ständigt pågående arbete kring språk och jargong. Rastvaktsverksamhet genomförs kontinuerligt, även om gemensam analys av riskområden saknas. Kartläggning av den fysiska eller sociala miljön i syfte att identifiera riskområden har inte gjorts. Även om skolan kan sägas ha en plan för att ge eleverna utbildning och förståelse för gällande lagstiftning kring trakasserier, kränkande behandling och Barnkonventionen, så noterar Skolinspektionen att frågor kring sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck exempelvis inte är behandlade överallt bland de yngre eleverna. Personalens uppfattning är att eleverna behöver uppnå viss mognad innan de kan tillgodogöra sig informationen och att man främst arbetar med att ge eleverna styrka att stå för sina egna värderingar.

Grunden i Minervaskolans arbete med normer och värden ligger i det umgängeskontrakt som finns vid skolan. Elever, föräldrar och rektor ställer sig gemensamt bakom de förväntningar som finns på respektive part. Kontraktets regler framhålls av samtliga intervjuade grupper som viktiga och till stora delar väl fungerande. Framförallt de yngre eleverna fäster stor vikt vid kontraktet och många på skolan liknar dessa vid skolans "bibel". De äldre eleverna har en tydligare distans, men samtliga intervjuade framhåller de strikta reglerna i kontraktet har en god överensstämmelse med skolans uttalade ambition att inte lämna någon incident orörd. Även mindre händelser föranleder tydliga insatser från skolan och höga förväntningar riktas mot vårdnadshavare. Det har framhållits från företrädare för personalen att skolan räknar med att föräldrar som har sina barn vid skolan är beredda på en hög grad av engagemang då skolan dels är ett aktivt val och dessutom för de flesta inte ligger geografiskt nära. Föräldrarnas delaktighet tydliggörs via kontraktet och skolan förväntar sig också att de ska vara aktiva i det som sker på skolan. Föräldrarna välkomnas exempelvis att äta lunch på skolan tillsammans med personal och elever.

⁵ 14 a kap. 6 § skollagen (1985:1100), jämför 3 kap. 14 § diskrimineringslagen (2008:567)

⁶ 14 a kap. 7 § skollagen (1985:1100), jämför 3 kap. 15 § diskrimineringslagen (2008:567)

⁷ Avsnitt 2.1 och 2.3 förordningen (SKOLFS 1994:1) om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)

De brister som eleverna beskriver kring umgängeskontraktet är att de upplever att de har litet faktiskt inflytande över innehållet och flera elevgrupper Skolinspektionen möter menar att de motsätter sig tillämpningen av det förbud mot huvudbonader som finns. Det eleverna avser är att de upplever att det fortfarande finns ett förbud mot bärande av slöja, vilket rektor klargör avskaffades i samband med den kritik som riktades mot skolan 2006⁸.

Vid skolan erbjuds insatser för elever som utsatt någon för kränkande behandling, eller som själv utsatts. Ett systematiskt arbete pågår också för att göra skolan till en social gemenskap.

Enligt Brottsförebyggande rådets rapport "Effekter av anti-mobbningsprogram – vad säger forskningen"⁹ anges att internationell forskning visar att det är viktigt med en så kallad "whole school approach" för att lyckas minska mobbning. Hela skolan bör vara delaktig, såväl skolledning som lärare och övrig skolpersonal, och ha en gemensam uppfattning om hur man ska agera. Flera studier visar också att samarbete, engagemang och dialog mellan skolledning, lärare, föräldrar och elever har en avgörande betydelse. Den årliga planen för att förebygga och förhindra kränkande behandling ska vara ett aktivt redskap i skolans arbete och därmed underlätta för skolorna att leva upp till lagstiftarens krav på att det vidtas åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Det är av vikt att Minervaskolan upprättar en sådan plan i enlighet med lagstiftningen som ett led i att systematisera värdegrundsarbetet. Arbetet med planen kan underlätta för skolan att skapa delaktighet i arbetet med att revidera och hålla ett gemensamt synsätt levande, och därmed vara ett led i arbetet med att förbättra det förebyggande och förhindrande arbetet.

Skolinspektionen bedömer att kunskaper kring diskrimineringsgrunderna behöver komma samtliga elever till del.

Arbetet för att upptäcka trakasserier och kränkande behandling

För att kunna åtgärda trakasserier och kränkande behandling då de uppstår måste skolan ha rutiner för att försäkra sig om att de upptäcks. Enligt Allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling¹⁰ bör personalen ha god uppsikt över alla utrymmen och platser.

Som tidigare noterats så har Minervaskolan rastvaktssystem och en utvecklad kultur med engagemang hos samtlig personal, som bland annat går ut på att information om inträffade incidenter skickas ut omedelbart via e-post om inte denna kan ske muntligen. Detta gör att information snabbt kommer ut till berörda. Ett flertal enkätkartläggningar görs anonymt bland eleverna och skolsköterskan har individuella samtal med

⁸ Skolverket, diarienummer 52-2006:689

⁹ Alvant, Per (2009) *Effekter av anti-mobbningsprogram – vad säger forskningen?* Brottsförebyggande rådet

¹⁰ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38)

samtliga elever. Vårdnadshavare får också fylla i enkäter kring hur man upplever att barnen har det kring trygghet och trivsel. Skolan redovisar resultaten från enkäterna och elevernas uppfattning kring bland annat trygghet och trivsel överstiger klart det kommunala genomsnittet i denna gemensamma enkät.

Skolan engagerar sig också i vissa incidenter som sker utanför skoltid. Exempelvis har kränkande behandling via internet hanterats. Även om inte en kontinuerlig bevakning sker av internetplatser där eleverna vistas så är eleverna medvetna om att internet inte är en vuxenfri zon.

När det gäller elevernas möjlighet att med förtroende vända sig till någon vuxen vid skolan om kränkande behandling skulle inträffa, så beskriver de möjligheten på olika sätt. De yngre eleverna beskriver att de kan vända sig till sina lärare och vara trygga med att de förvaltar informationen på ett förtroendefullt sätt. Bland de äldre eleverna är bilden splittrad. Både flickor och pojkar uttrycker en tvekan över att delge någon vuxen på skolan information i förtroende baserat på erfarenhet av tidigare händelser. Detta kan i något fall handla om att lärare berättat för varandra om kritik som framförts, eller att läraren inför klassen har berättat något som inte var ämnat för detta. Även bland de yngre eleverna finns en uppfattning om att lärarna ibland inte tar incidenter riktigt på allvar. Personalens förklaring kring att information förs vidare är grundinställningen att man vid skolan ska tala med människor och inte om dem. Då skolan inte tydliggjort vart gränsen går för när en medarbetare ska vända sig direkt till rektor som högste ansvarig ledare, istället för att vända sig till sin kollega, så stärker personalens beskrivning elevernas uppfattning om att de inte är självklart att ett förtroende stannar hos den vuxne eleven talat med. De flesta elever har någon förälder utanför skolan, något äldre syskon, eller någon annan de med förtroende kan tala med. Vissa elever beskriver dock att de helt saknar någon utanför kompiskretsen.

Skolinspektionen bedömer att skolans behöver se till att samtliga elever har någon vuxen på skolan som de med förtroende kan vända sig till.

Åtgärdande arbete

Enligt skollagen¹¹ är huvudmannen skyldig att utreda omständigheter och i förekommande fall vidta åtgärder om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. Enligt Allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling¹² bör det finnas rutiner för hur akuta situationer ska hanteras och lösas när barn eller elever har utsatts för trakasserier eller kränkande behandling.

Vid besöket på Minervaskolan framkommer att skolan tillämpar fastställda rutiner när trakasserier och kränkande behandling upptäcks och att man utreder alla former av

¹¹ 14 a kap. 10 § skollagen (1985:1100), jämför 2 kap. 7 § diskrimineringslagen (2008:567)

¹² Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38)

trakasserier och kränkande behandling skyndsamt med en fungerande ansvarsfördelning. Vårdnadshavare kontaktas skyndsamt. Skolan har vidare visat att anmälningsskäl till andra myndigheter sker vid behov. Vad gäller analyser av bakomliggande orsaker och uppföljning i syfte att skolan ska försäkra sig om att trakasserier eller kränkande behandling upphört så görs inte detta i den omfattning det skulle kunna göras i samtliga fall. Vidare saknas tydlig rutin för skolans agerande vid en eventuell kränkande behandling vuxen – elev, liksom fastställda stödinsatser för aktuell elev och åtgärder som garanterar att en elev som anmält någon personal inte utsätts för repressalier.

Eleverna vid Minervaskolan berättar för Skolinspektionen att skolan har en mycket tydlig hållning kring incidenter. Varje händelse föranleder en åtgärd och vårdnadshavare har en aktiv roll i detta. Av dokumentation framgår dock inte skolans övergripande ansvar för att följa upp de incidenter där vårdnadshavare medverkat i lösningen på något sätt. Att vårdnadshavare har en viktig roll för arbetet i skolan och får ansvara för att ersätta skador på någon annan elevs egendom, innebär inte att ansvaret för att följa upp att eventuell kränkande behandling upphört, vilket behöver framgå tydligt.

Vid samtal framkommer att skolan upplever sig ha lärt sig att bättre hantera de få fall som inträffar baserat på tidigare erfarenhet. Eleverna berättar att rektor vid skolan tar ett tydligt ansvar vid incidenter och har en viktig roll som problemlösare. De flesta konflikter kan lösas, även om det också finns exempel på långvariga fall som elever Skolinspektionen träffar berättar om, där skolans insatser och uppföljning inte varit tillräckliga.

Kopplat till vad som framkommit ovan inom arbetet för att upptäcka trakasserier och kränkande behandling är inte eleverna övertygade om att de skulle klara sig utan repressalier i det fall de skulle anmäla någon vuxen, vilket skolan behöver åtgärda. Skolan har enligt läroplanen¹³ en viktig uppgift när det gäller att förmedla och hos eleverna förankra de grundläggande värden som vårt samhällsliv vilar på. Eleverna måste våga släppa in vuxenvärlden i konflikter. En viktig förutsättning för att inte elever det förtröende som krävs för att de ska vända sig till vuxna då konflikter uppstår, är att skolan har tydliga rutiner för det åtgärdande arbetet som följs av samtliga på skolan.

Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan behöver utveckla arbetet med att analysera bakomliggande orsaker till kränkande behandling.

Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan behöver följa upp varje enskilt fall för att försäkra sig om att trakasserier eller kränkande behandling upphört.

Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan behöver utveckla tydliga rutiner för skolans agerande vid en eventuell kränkande behandling vuxen – elev, liksom fastställda stödinsatser för aktuell elev och åtgärder som garanterar att en elev som an-

¹³ Avsnitt 1 förordningen (SKOLFS 1994:1) om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)

mält någon personal inte utsätts för repressalier. Dessa rutiner och åtgärder är naturliga delar i den årliga planen mot kränkande behandling som skolan måste upprätta.

Analys av arbetet

De övergripande utvärderingar skolan gör av elevers och vårdnadshavares bedömning av skolmiljön visar sammanfattningsvis att i princip samtliga elever upplever sig trygga på lektioner, raster och till och från skolan (99%)¹⁴ och att de flesta vårdnadshavare som svarat på enkäten upplever att barnen känner sig trygga i sin klass (96%)¹⁵. Dessa, med flera undersökningar, framhåller skolan som grund för sin bedömning att arbetet är framgångsrikt. Vid Minervaskolan finns en tydlig tanke kring hur man ska förhålla sig till trakasserier och kränkande behandling mellan elever. Många framhåller den snabba och tydliga stilen som "Minervamodellen". Metoden finns inte sammanfattad, men förvaltas, som medarbetare och elever uttrycker det, till stora delar genom umgängeskontraktet och via noggranna rekryteringar av personal som inte är beredd att se mellan fingrarna när incidenter inträffar. Ett tydligt facit för rätt och fel vid skolan framträder och hållningen sträcker sig från styrelse och föräldraråd ned till enskilda elever. Skolan har tydligt värderat denna metod som framgångsrik, men negativa biefekter av snabb information mellan lärare, av sådant som elever berättat i förtroende, har som ovan beskrivits inte analyserats. Ett annat fall där analys kring arbetet saknats är den gamla regeln kring slöja som tidigare bidragit till konflikt inom skolan och där skolan inte lyckats föra ut information till eleverna kring den förändrade tillämpningen.

Enligt Allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling¹⁶ bör de vidtagna åtgärderna följas upp och utvärderas. Utredningen, åtgärderna och uppföljningen av dessa bör dokumenteras.

Forskning visar att kränkande behandling och trakasserier inte är enhetliga fenomen med en generell förklaring utan att olika faktorer sannolikt samspelar och förstärker varandra.¹⁷ Varje fall av kränkande behandling och trakasserier måste därför analyseras för att skolan ska kunna sätta in och samordna lämpliga insatser. Den erfarenhet och kunskap det inträffade kan ge blir en del av den samlade lärdom skolan har med sig då insatser ska vidtas vid eventuella kommande incidenter. För Minervaskolans del skulle sådana analyser vara ett inslag i arbetet med att upprätta en årlig plan mot kränkande behandling. Vidare kan Minervaskolan genom att ge personalen möjlighet att gemensamt ta del av, och reflektera över, aktuell forskning och beprövad erfarenhet ge personalen bättre redskap för att hantera, men även klä i ord och sätta i ett sammanhang, det

¹⁴ Resultat kommunövergripande elevenkät, Umeå kommun 2009

¹⁵ Resultat Minervabarometern 2009

¹⁶ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLF5 2009:38)

¹⁷ Granström, Kjell "Olika förklaringar till mobbning" i Thors, Christina (red.) *Utstött - en bok om mobbning* (2007) Lärarförbundet

arbete som görs såväl kring akuta situationer som kring det förebyggande arbetet som sker. I den tidigare nämnda rapport som Brå gav ut år 2009 har en genomgång av forskning om olika program i det förebyggande, förhindrande och åtgärdande arbetet gjorts. Även Skolverket har i rapporten "På tal om mobbing – och det som görs"¹⁸ belyst olika typer av program. Skolinspektionen menar att Minervaskolan i sitt arbete med att problematisera sitt gemensamma förhållningssätt och utveckla sina rutiner kan ha hjälp av att ta del av de utvärderingar och den forskning som finns inom området.

Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan utförligare behöver analysera effekterna av det umgängeskontrakt och den metod som skolan använder i arbetet mot trakasserier och kränkande behandling.

Skolinspektionens slutsatser och beslut

Fungerar skolans systematiskt förebyggande arbete för att motverka trakasserier och kränkande behandling av barn och elever?

Minervaskolan saknar en årlig plan mot kränkande behandling som uppfyller kraven i författningen. En sådan plan är central i det förebyggande arbetet för att motverka trakasserier och kränkande behandling. Vid skolan pågår dock ett omfattande arbete som lägger grunden för en skolmiljö med få fall av kränkande behandling, enligt vad Skolinspektionen har kunnat bedöma.

Har skolan ett normkritiskt förhållningssätt?

Mer tid behöver avsättas till rektor och lärarna att tillsammans med eleverna reflektera över vilka värderingar och normer som råder och hur de påverkar elevernas skolsituation.

Fungerar skolan rutiner så att kränkande behandling och trakasserier upphör när det blivit känt att ett barn eller elev blivit utsatt för kränkande behandling och trakasserat?

Skolan har en god struktur för att upptäcka och hantera inträffade incidenter. Däremot behöver dokumentation och uppföljning förbättras för att skolan ska kunna försäkra sig om att eventuell kränkande behandling har upphört och för att kunna analysera strukturer bakom kränkande behandling. Vuxen – elevperspektivet i det åtgärdande arbetet behöver också utvecklas.

Skolinspektionen har i sin kvalitetsgranskning identifierat ett flertal områden som huvudmannen måste åtgärda eller behöver förbättra för att förhindra att kränkande behandling och trakasserier uppstår. Nedanstående punkter visar vilka områden som måste åtgärdas respektive områden där förbättringsåtgärder behövs.

¹⁸ På tal om mobbing - och det som görs (2009) Kunskapsöversikt, Skolverket

Områden som måste åtgärdas

- Skolans likabehandlingsplan måste utvecklas då den inte uppfyller de krav som ställs i 14 a kap. skollagen på en årlig plan mot kränkande behandling.

Områden som behöver förbättras

- Skolinspektionen bedömer att kunskaper kring diskrimineringsgrunderna behöver komma samtliga elever till del.
- Skolinspektionen bedömer att skolans behöver se till att samtliga elever har någon vuxen på skolan som de med förtroende kan vända sig till.
- Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan behöver utveckla arbetet med att analysera bakomliggande orsaker till kränkande behandling.
- Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan behöver följa upp varje enskilt fall för att försäkra sig om att trakasserier eller kränkande behandling upphört.
- Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan behöver utveckla tydliga rutiner för skolans agerande vid en eventuell kränkande behandling vuxen – elev, liksom fastställda stödinsatser för aktuell elev och åtgärder som garanterar att en elev som anmält någon personal inte utsätts för repressalier. Dessa rutiner och åtgärder är naturliga delar i den årliga planen mot kränkande behandling som skolan måste upprätta.
- Skolinspektionen bedömer att Minervaskolan utförligare behöver analysera effekterna av det umgängeskontrakt och den metod som skolan använder i arbetet mot trakasserier och kränkande behandling.

Uppföljning m.m.

Minervaskolan i Umeå AB ska senast inom fem månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 18 maj 2010 till Skolinspektionen, avdelningen i Umeå¹⁹, redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av beslutet.

På Skolinspektionens vägnar

Carina Abréu
Avdelningschef

Ulf Pantzare
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har också enhetschefen Hans Larson samt undervisningsrådet Anna Wide deltagit.

¹⁹ Skolinspektionen, Nygatan 18-20, 903 27 Umeå